DOMSTOLENS DOM (tredje avdelningen)

den 23 december 2009 *

I mål C-403/09 PPU,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artiklarna 68 EG och 234 EG, framställd av Višje sodišče v Mariboru (Slovenien) genom beslut av den 19 oktober 2009, som inkom till domstolen den 20 oktober 2009, i målet

Jasna Detiček

mot

Maurizio Sgueglia,

meddelar

DOMSTOLEN (tredje avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden K. Lenaerts samt domarna R. Silva de Lapuerta, E. Juhász, J. Malenovský (referent) och D. Šváby,

* Rättegångsspråk: slovenska.

generaladvokat: Y. Bot,
justitiesekreterare: förste handläggaren L. Hewlett,

med beaktande av den hänskjutande domstolens ansökan av den 19 oktober 2009, som inkom till domstolen den 20 oktober 2009, om att begäran om förhandsavgörande ska handläggas enligt förfarandet för brådskande mål i enlighet med artikel 104b i domstolens rättegångsregler,

med beaktande av tredje avdelningens beslut av den 27 oktober 2009 att bifalla ansökan,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 7 december 2009,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Jasna Detiček, genom B. Žibret, odvetnik,

— Maurizio Sgueglia, genom L. Varanelli, odvetnik,

— Sloveniens regering, genom N. Aleš Verdir, i egenskap av ombud,

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek, i egenskap av ombud,

— Tysklands regering, genom J. Kemper, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom B. Beaupère-Manokha, i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom I. Bruni, i egenskap av ombud, biträdd av F. Arena, avvocato dello Stato,

— Lettlands regering, genom K. Drevina, i egenskap av ombud,

— Polens regering, genom M. Arciszewski, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom A.-M. Rouchaud-Joët och M. Žebre, båda i egenskap av ombud,

och efter att ha hört generaladvokaten,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 20 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (EUT L 338, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Jasna Detiček och Maurizio Sgueglia angående vårdnaden om deras dotter Antonella.

Tillämpliga bestämmelser

Gemenskapslagstiftningen

3 Skäl 12 i förordning nr 2001/2003 har följande lydelse:

”De behörighetsregler som fastställs i denna förordning i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet. Det innebär att

behörigheten i första hand skall ligga hos domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist, med undantag av vissa fall då barnets vistelseort ändras eller efter en överenskommelse mellan de personer som har föräldraansvar.”

4 I skäl 16 i förordningen preciseras följande:

”Den här förordningen bör inte hindra att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, som gäller personer eller egendom i den staten.”

5 I skäl 21 i förordningen anges följande:

”Erkännande och verkställighet av domar som har meddelats i en medlemsstat bör bygga på principen om ömsesidigt förtroende, och skälen för att vägra erkännande bör begränsas till ett minimum.”

6 Enligt skäl 33 i förordning nr 2201/2003 gäller följande:

”Denna förordning står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna [proklamerad i Nice den 7 december 2000 (EGT C 364, s. 1) (nedan kallad stadgan)]. Den syftar särskilt till att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i [stadgan].”

7 I artikel 2 i förordningen föreskrivs följande:

”I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

…

4) dom: varje avgörande rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskap som har meddelats av en domstol i en medlemsstat, liksom varje avgörande i frågor som rör föräldraansvar som har meddelats av en sådan domstol, oavsett avgörandets benämning, såsom dom, förordnande eller beslut.

…

11) olovligt bortförande eller kvarhållande av barn: ett bortförande eller ett kvarhållande av ett barn

a) som strider mot den vårdnad som har anförtrotts en person genom dom, på grund av lag eller genom en överenskommelse med rättslig verkan enligt lagen i den medlemsstat där barnet hade hemvist omedelbart före bortförandet eller kvarhållandet,

och

b) under förutsättning att denna vårdnad verkligen utövades, antingen gemensamt eller för sig, vid den tidpunkt då barnet fördes bort eller hölls kvar eller skulle ha utövats om inte bortförandet eller kvarhållandet hade ägt rum. Vårdnaden skall anses utövas gemensamt när en av personerna med föräldraansvar, enligt en dom eller på grund av lag, inte får besluta var barnet skall bo utan medgivande från en annan person med föräldraansvar.”

8 I artikel 8.1 i förordningen föreskrivs följande:

”Domstolarna i en medlemsstat skall vara behöriga i mål om föräldraansvar för ett barn som har hemvist i den medlemsstaten vid den tidpunkt då talan väcks.”

9 Artikel 20 i förordningen har rubriken ”Interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder”, och innehåller följande bestämmelser:

”1. Bestämmelserna i denna förordning skall inte hindra att domstolarna i en medlemsstat i brådskande fall vidtar interimistiska åtgärder, däribland säkerhetsåtgärder, avseende personer eller tillgångar i den staten i enlighet med medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt denna förordning.

2. De åtgärder som vidtas enligt punkt 1 skall upphöra att gälla när den domstol i medlemsstaten som enligt denna förordning är behörig att pröva målet i sak har vidtagit de åtgärder den anser lämpliga.”

10 I artikel 21.1 och 21.3 i förordning nr 2201/2003 föreskrivs följande:

”1. En dom som har meddelats i en medlemsstat skall erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas.

…

3. Utan att det påverkar tillämpningen av avsnitt 4 kan en berörd part, genom att anlita de förfaranden som föreskrivs i avsnitt 2, få fastställt att domen skall erkännas eller inte erkännas.

…”

1980 års Haagkonvention

11 Artikel 12 i konventionen om de civila aspekterna på internationella bortföranden av barn, Haag den 25 oktober 1980 (nedan kallad 1980 års Haagkonvention) innehåller följande bestämmelser:

”Om ett barn olovligen har förts bort eller hållits kvar enligt vad som sägs i artikel 3 och det den dag då förfarandet inleds hos den judiciella eller administrativa myndigheten i den fördragsslutande stat där barnet befinner sig har förflutit mindre än ett år från den

dag det olovliga bortförandet eller kvarhållandet ägde rum, skall vederbörande myndighet besluta om barnets omedelbara återlämnande.

Även i det fall då förfarandet har inletts efter utgången av den ettårsperiod som avses i föregående stycke, skall den judiciella eller administrativa myndigheten besluta om barnets återlämnande, såvida inte det visas att barnet har funnit sig till rätta i sin nya miljö.

Om den judiciella eller administrativa myndigheten i den stat hos vilken återlämnande begärts har skäl att tro att barnet har förts till en annan stat, kan den inställa förfarandet eller avvisa ansökningen om återlämnande av barnet."

12 Artikel 13 i 1980 års Haagkonvention har följande lydelse:

"Utan hinder av bestämmelserna i föregående artikel är den judiciella eller administrativa myndigheten i den stat där återlämnande har begärts inte förpliktad att besluta om barnets återlämnande, då den person eller institution eller det organ av annat slag som motsätter sig återlämnandet visar att

a) den person eller institution eller det organ av annat slag som hade vård om barnets person faktiskt inte utövade vårdnadsrätten vid den tid då bortförandet eller kvarhållandet ägde rum eller hade samtyckt till eller i efterhand godtagit bortförandet eller kvarhållandet, eller

b) det finns en allvarlig risk för att barnets återlämnande skulle utsätta det för fysisk eller psykisk skada eller på annat sätt försätta det i en situation som inte är godtagbar.

Den judiciella eller administrativa myndigheten kan också vägra att besluta om barnets återlämnande, om den finner att barnet motsätter sig att bli återlämnat och att barnet har uppnått en ålder och mognad vid vilken det är skäligt att ta hänsyn till dess åsikt.

Vid övervägande av de omständigheter som avses i denna artikel skall de judiciella och administrativa myndigheterna ta hänsyn till de upplysningar om barnets sociala bakgrund som tillhandahållits av centralmyndigheten eller annan behörig myndighet i den stat där barnet har sitt hemvist."

Den nationella lagstiftningen

13 Enligt artikel 411.1 och 411.3 i civilprocesslagen (Zakon o pravdnem postopku) gäller följande:

"1. I äktenskapsmål och i mål som rör förhållandena mellan föräldrar och barn får en domstol, på ansökan av part eller ex officio, fatta interimistiska beslut om vårdnaden och omhändertagande av gemensamma barn. Domstolen får även vidta interimistiska åtgärder angående upphörande eller begränsning av umgängesrätten eller angående villkoren för utövande av umgängesrätten.

…

3. Beslut om interimistiska åtgärder enligt föregående stycken fattas enligt bestämmelserna i lagen om säkerhetsåtgärder."

14 Enligt artikel 272.1 i lagen om verkställighet och säkerhetsåtgärder (Zakon o izvršbi in zavarovanju) (nedan kallad ZIZ) gäller följande:

”En domstol får fatta ett beslut om interimistiska åtgärder för att garantera fordringar som inte avser pengar om borgenären på ett trovärdigt sätt visar att det föreligger en fordran gentemot gäldenären. Fordringsägaren ska på ett trovärdigt sätt visa … att ett sådant beslut är nödvändigt, att det förebygger användningen av tvångsmedel eller att det uppstår en skada som endast med svårighet kan ersättas... .”

15 I artikel 267 ZIZ föreskrivs följande:

”Beslut om interimistiska åtgärder får antas innan ett domstolsförfarande inleds, under förfarandets gång eller sedan förfarandet avslutats så länge verkställighet inte skett.”

16 Enligt artikel 278.2 ZIZ gäller följande:

”Domstolen avslutar förfarandet och förordnar att beslut om interimistiska åtgärder inte längre ska gälla, även på ansökan av gäldenären, om skälen till att den interimistiska åtgärden antogs har ändrats efter det att åtgärden vidtagits senare och den följaktligen inte längre är nödvändig.”

17 I artikel 105.3 i äktenskaps- och familjelagen (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih) föreskrivs följande:

”Om föräldrarna, även med hjälp av socialtjänsten, inte kan komma överens om vårdnaden och uppfostran av barnen beslutar domstolen på ansökan av en eller båda föräldrarna att den ene av dem ska ges vårdnaden om samtliga barn eller att den ena föräldern ska ha vårdnaden om vissa barn och den andra föräldern om övriga barn. Domstolen kan ex officio även besluta att en utomstående vårdnadshavare ska ges vårdnaden om samtliga eller vissa barn... .”

Tvisten vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

18 Makarna Jasna Detiček, medborgare i Slovenien, och Maurizio Sgueglia, har ansökt om äktenskapsskillnad. De har varit bosatta i Rom (Italien) under 25 år. Deras dotter Antonella är född den 6 september 1997.

19 Den 25 juli 2007 beslutade domstolen i Tivoli (Italien), vid vilken makarna Jasna Detiček och Maurizio Sgueglia hade ansökt om äktenskapsskillnad och anhängiggjort ett mål om vårdnaden av Antonella, att interimistiskt tillerkänna Maurizio Sgueglia ensam vårdnad om dottern, och att hon tills vidare skulle placeras i fosterhem hos Calasanzsystrarna i Rom.

20 Jasna Detiček lämnade Italien samma dag med sin dotter Antonella och begav sig till staden Zgornje Poljčane i Slovenien, där de alltjämt är bosatta.

21 Okrožno sodišče v Mariboru (regional domstol i Maribor) (Slovenien) meddelade i dom av den 22 november 2007, vilken fastställdes genom Vrhovno sodiščes (Högsta domstolen) (Slovenien) dom av den 2 oktober 2008, att det beslut som domstolen i Tivoli meddelat den 25 juli 2007 fick verkställas i Republiken Slovenien.

22 Med stöd av domen från Vrhovno sodišče inleddes ett verkställighetsförfarande vid okrajno sodišče v Slovenski Bistrici (kantondomstol i Slovenska Bistrica) (Slovenien) i syfte att Maurizio Sgueglias dotter skulle återbördas till honom och placeras i ovannämnda fosterhem. Sistnämnda domstol beslutade dock den 2 februari 2009 att inhibera ifrågavarande verkställighetsåtgärder till dess att målet vid den nationella domstolen avgjorts slutligt.

23 Jasna Detiček ansökte den 28 november 2008 vid okrožno sodišče v Mariboru om att den domstolen skulle förordna om en interimistisk säkerhetsåtgärd, i form av att Jasna Detiček tillerkändes vårdnaden av barnet.

24 Domstolen biföll Jasna Detičeks ansökan i beslut av den 9 december 2008 och tillerkände henne interimistisk vårdnad av Antonella. Domstolen grundade sitt beslut på artikel 20 i förordning nr 2201/2003 jämförd med artikel 13 i 1980 års Haagkonvention och angav ändrade förhållanden och barnets bästa som skäl för beslutet.

25 Domstolen fann att Antonella hade funnit sig till rätta i sin sociala miljö i Slovenien. Ett återbördande till Italien med påtvingad placering i fosterhem skulle strida mot barnets bästa, eftersom hon skulle utsättas för allvarliga och bestående fysiska och psykiska skador. Antonella uppgavs dessutom under domstolsförfarandet i Slovenien ha uttryckt önskemål om att få stanna hos sin mor.

26 Maurizio Sgueglias begärde omprövning av sistnämnda beslut vid samma domstol, vilken i interimistiskt beslut av den 29 juni 2009 vidhöll sitt tidigare beslut.

27 Maurizio Sgueglias överklagade omprövningsbeslutet till Višje sodišče v Mariboru (domstol i andra instans i Maribor) (Slovenien).

28 Višje sodišče v Mariboru beslutade mot denna bakgrund att vilandeförklara målet och hänskjuta följande två tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Är en domstol i Republiken Slovenien (medlemsstat i [Europeiska unionen]) behörig enligt artikel 20 i förordning [(EG) nr 2201/2003] att besluta om säkerhetsåtgärder när en domstol i en annan medlemsstat, som enligt samma förordning är behörig att pröva målet i sak, redan har beslutat om en säkerhetsåtgärd, som befunnits vara verkställbar i Republiken Slovenien?

Om frågan besvaras jakande önskas svar på följande fråga:

2) Får en slovensk domstol med tillämpning av nationell rätt (vilket är tillåtet enligt artikel 20 i förordning [nr 2201/2003]) besluta om en säkerhetsåtgärd enligt artikel 20 i förordningen som ändrar eller upphäver en slutlig och verkställbar säkerhetsåtgärd som vidtagits av en domstol i en annan medlemsstat, som enligt förordningen är den domstol som är behörig att pröva målet i sak?”

Förfarandet för brådskande mål

29 Višje Sodišče v Mariboru har ansökt om att begäran om förhandsavgörande ska handläggas enligt det förfarande för brådskande mål som föreskrivs i artikel 104 b i rättegångsreglerna.

30 Den hänskjutande domstolen har som skäl för ansökan anfört att det föreligger en av den italienska domstolen meddelad verkställbar dom om säkerhetsåtgärder, enligt vilken fadern tillerkänts vårdnaden av sitt barn, samt en av den slovenska domstolen meddelad dom om säkerhetsåtgärder som har motsatt innebörd. Enligt den slovenska domen tillerkänns modern vårdnaden av barnet. Den hänskjutande domstolen har också konstaterat att det föreligger ett behov av skyndsam handläggning eftersom ett utdraget avgörande av saken skulle strida mot barnets bästa och kunna leda till en bestående försämring av barnets förhållande till sin far. Den hänskjutande domstolen har slutligen uppgett att det faktum att den säkerhetsåtgärd rörande vårdnaden av barnet är interimistisk, i sig innebär att det fordras ett skyndsamt ingripande av EU-domstolen för att förhindra att den rådande rättsosäkerheten består.

31 Domstolens tredje avdelning beslutade, efter att ha hört generaladvokaten den 27 oktober 2009, att bifalla den hänskjutande domstolens ansökan om tillämpning av förfarandet för brådskande mål om förhandsavgörande.

Prövning av tolkningsfrågorna

32 Den hänskjutande domstolen har ställt sina båda tolkningsfrågor, vilka ska prövas i ett sammanhang, för att få klarhet i huruvida artikel 20 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så, att den medger att en domstol i en medlemsstat beslutar om en interimistisk åtgärd avseende föräldraansvar som syftar till att vårdnaden av ett barn som befinner sig i den medlemsstaten ska tillerkännas en av barnets föräldrar, när en domstol i en annan medlemsstat, som enligt nämnda förordning är behörig att pröva vårdnadstvisten i sak,

redan har meddelat en dom i vilken den andra föräldern interimistiskt har tillerkänts vårdnaden av barnet, och denna dom har förklarats verkställbar i förstnämnda medlemsstat.

33 Enligt fast rättspraxis ska vid tolkningen av en gemenskapsbestämmelse inte bara dess lydelse och sammanhang beaktas, utan också de mål som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i (se, för ett liknande resonemang, bland annat dom av den 18 maj 2000 i mål C-301/98, KVS International, REG 2000, s. I-3583, punkt 21, av den 23 november 2006 i mål C-300/05, ZVK, REG 2006, s. I-11169, punkt 15, och av den 22 oktober 2009 i mål C-301/08, Bogiatzi (gift Ventouras), REG 2009,s. I-10185, punkt 39).

34 Av fast rättspraxis följer dessutom att medlemsstaterna inte endast ska tolka sin nationella rätt på ett sätt som står i överensstämmelse med gemenskapsrätten utan även se till att de inte grundar sig på en tolkning av en sekundärrättslig bestämmelse som skulle stå i strid med de grundläggande rättigheter som skyddas genom gemenskapens rättsordning eller med andra allmänna gemenskapsrättsliga principer (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 november 2003 i mål C-101/01, Lindqvist, REG 2003, s. I-12971, punkt 87, och av den 26 juni 2007 i mål C-305/05, Ordre des barreaux francophones et germanophone m.fl., REG 2007, s. I-5305, punkt 28).

35 Domstolen erinrar inledningsvis om stadgandet i skäl 12 i förordning nr 2201/2003, enligt vilket de behörighetsregler som fastställs i förordningen i fråga om föräldraansvar är utformade med hänsyn till barnets bästa, särskilt kriteriet om närhet.

36 Enligt artikel 8 i förordning nr 2201/2003 är det i första hand domstolarna i den medlemsstat där barnet har hemvist vid den tidpunkt då talan väcks som är behöriga i mål om föräldraansvar. Dessa domstolar är nämligen tack vare den geografiska närheten de som är bäst skickade att bedöma vilka åtgärder som ska vidtas med hänsyn till barnets bästa.

37 Det framgår av beslutet om hänskjutande, liksom av beslutet från okrožno sodišče v Mariboru av den 9 december 2008, att i målet vid den nationella domstolen är det domstolen i Tivoli som enligt nämnda artikel 8 är behörig att i sak avgöra frågor rörande föräldraansvar.

38 Enligt artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003 är domstolarna i den medlemsstat där barnet befinner sig, under vissa förutsättningar, behöriga att vidta interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder, vilka föreskrivs i den medlemsstatens lagstiftning, även om en domstol i en annan medlemsstat är behörig att pröva målet i sak enligt förordningen. Eftersom denna bestämmelse utgör ett undantag från de behörighetsregler som föreskrivs i förordningen ska den tolkas restriktivt.

39 Som framgår av lydelsen i artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003 är de domstolar som avses i denna bestämmelse endast behöriga att vidta interimistiska åtgärder eller säkerhetsåtgärder om tre kumulativa villkor är uppfyllda, nämligen att de aktuella åtgärderna är brådskande, att de vidtas med avseende på personer eller tillgångar i den medlemsstat där domstolarna är belägna och att de är interimistiska (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 april 2009 i mål C-523/07, A, REG 2009, s. I-2805, punkt 47).

40 Brister det i något av dessa tre villkor omfattas således inte åtgärden av artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003.

41 Här prövas först villkoret att åtgärden ska vara brådskande.

42 Eftersom en domstol som saknar behörighet att pröva målet i sak i undantagsfall får vidta intermistiska åtgärder beträffande föräldraansvar med stöd av artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003, avser begreppet brådskande i nämnda bestämmelse såväl

barnets situation som det förhållandet att det är praktiskt omöjligt att få frågan om föräldraansvar prövat vid den domstol som är behörig i sak.

43 Av beslutet om hänskjutande framgår att okrožno sodišče v Mariboru i sitt beslut av den 9 december 2008 slog fast att det förelåg en brådskande situation i den mening som avses i artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003, varvid den hänvisade till ändrade förhållanden som inträtt efter det att domstolen i Tivoli hade vidtagit den interimistiska åtgärden avseende föräldraansvar och tillerkänt fadern ensam vårdnad av barnet. De ändrade förhållandena är en följd av att barnet under tiden har funnit sig väl till rätta i sin nuvarande levnadsmiljö i Slovenien. Okrožno sodišče v Mariboru fann under dessa förhållanden att barnet, om det skulle återbördas till Italien vid verkställighet av domstolen i Tivolis dom, skulle försättas i en situation som skulle kunna innebära allvarlig skada.

44 De skäl som okrožno sodišče v Mariboru har angett ger emellertid inte stöd för att åtgärden skulle vara brådskande i den mening som avses i artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003.

45 Att anse att ett sådant fall som det nu aktuella är brådskande skulle nämligen för det första strida mot den genom förordning nr 2201/2003 införda principen om ömsesidigt erkännande av domar som meddelats i medlemsstaterna, vilken, såsom anges i skäl 21 i förordningen, bygger på principen om ömsesidigt förtroende mellan medlemsstaterna.

46 Bland de regler som utgör uttryck för de i föregående punkt uppräknade principerna ska särskilt nämnas regeln i artikel 28.1 i förordning nr 2201/2003, enligt vilken domar om utövandet av föräldraansvar som meddelats i ursprungsmedlemsstaten – det vill säga den stat där de kan verkställas – i princip ska verkställas i den medlemsstat där

domen görs gällande, samt regeln i artikel 31.3 i nämnda förordning som innebär ett förbud mot att ompröva domen i sak.

47 I förevarande fall har dock domstolen i Tivoli, som är den domstol som är behörig att pröva målet i sak, fattat ett interimistiskt beslut om föräldraansvar vilket sedermera har förklarats verkställbart i Slovenien. Om en ändring av förhållandena, vilken är följden av en gradvis utveckling (såsom att barnet har funnit sig till rätta i en ny levnadsmiljö), var tillräcklig för att en domstol, som inte är behörig att pröva målet i sak med stöd av artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003, ansågs behörig att vidta en interimistisk åtgärd i syfte att ändra den åtgärd beträffande föräldraansvar som vidtagits av den domstol som är behörig att pröva målet i sak, skulle den omständigheten att verkställighetsförfarandet i den medlemsstat där domen görs gällande eventuellt drar ut på tiden bidra till att skapa de förutsättningar för förstnämnda domstol att hindra verkställigheten av den dom som förklarats vara verkställbar. En sådan tolkning av denna bestämmelse skulle undergräva själva principerna för förordningen.

48 För det andra gäller i förevarande fall att förändringarna i barnets situation är en följd av ett olovligt bortförande i den mening som avses i artikel 2.11 i förordning nr 2201/2003. Den interimistiska åtgärd som okrožno sodišče v Mariboru beslutat om grundar sig nämligen inte bara på artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003 utan också på artikel 13 i 1980 års Haagkonvention, som uteslutande är tillämplig vid olovligt bortförande eller kvarhållande.

49 Att anse en situation är brådskande i ett fall som det förevarande skulle strida mot målet med förordning nr 2201/2003 som är att avhålla människor från att olovligen bortföra barn från en medlemsstat till en annan eller från att olovligen kvarhålla barnet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2008 i mål C-195/08 PPU, Rinau, REG 2008, s. I-5271, punkt 52). Att medge att en åtgärd som innebär en ändring i föräldraansvaret kan fattas enligt artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003 skulle nämligen befästa en faktisk situation som följer av ett olovligt handlande och därmed stärka ställningen för den förälder som gjort sig skyldig till det olovliga bortförandet.

50 Som framgår av lydelsen i artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003 ska interimistiska åtgärder vidtas med avseende på personer i den medlemsstat där de domstolar som har behörighet att vidta sådana åtgärder är belägna.

51 En interimistisk åtgärd avseende föräldraansvar som innebär förändringar beträffande vårdnaden vidtas dock inte bara i förhållande till barnet självt, utan också gentemot den förälder som tillerkänns vårdnaden och den andra föräldern, som mister vårdnaden till följd av att en sådan åtgärd vidtas.

52 Det är i förevarande mål utrett att en av de personer i förhållande till vilken en sådan åtgärd vidtagits, nämligen här fadern, är bosatt i en annan medlemsstat, och det finns inget som antyder att han befinner sig i den medlemsstat där den domstol som anser sig vara behörig med stöd av artikel 20.1 i förordning nr 2201/2003 är belägen.

53 Ovan anförda överväganden har slutligen stöd i de krav som uppställs i skäl 33 i förordning nr 2201/2203, enligt vilket förordningen står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns i stadgan och särskilt syftar till att säkerställa respekt för barnets grundläggande rättigheter enligt artikel 24 i stadgan.

54 En av barnets grundläggande rättigheter är den rättighet som anges i artikel 24.3 i stadgan, enligt vilken varje barn har rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna. Iakttagandet av denna rättighet sammanflyter ovedersägligen med tillvaratagandet av barnets bästa.

55 Artikel 20 i förordning nr 2201/2003 kan inte tolkas så, att den innebär att denna grundläggande rättighet åsidosätts.

56 Ett olovligt bortförande av barnet efter ett ensidigt beslut av ett av barnets föräldrar innebär i de flesta fall att barnet fråntas möjligheten att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med den andra föräldern.

57 Artikel 20 i förordning nr 2201/2003 kan därmed inte tolkas så, att den kan utnyttjas av den förälder som olovligen har bortfört barnet för att denna ska förlänga den faktiska situation som han eller hon själv har förorsakat genom sitt olovliga handlande, eller för att legitimera verkningarna av detta handlande.

58 Det är visserligen möjligt att med stöd av artikel 24.3 göra avsteg från barnets grundläggande rätt att regelbundet upprätthålla ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna, om detta krävs med hänsyn till barnets bästa.

59 En åtgärd som hindrar att barnet regelbundet upprätthåller ett personligt förhållande till och direkta kontakter med båda föräldrarna kan således endast motiveras med hänvisning till ett annat intresse som är mer betydelsefullt än det intresse som nämnda grundläggande rättighet vilar på.

60 En väl avvägd och rimlig bedömning av samtliga inblandade intressen ska dock göras av den domstol som enligt bestämmelserna i förordning nr 2201/2003 är behörig att pröva målet i sak. Denna bedömning ska grunda sig på objektiva överväganden beträffande barnets person och dess sociala miljö.

61 Mot bakgrund av ovan redovisade omständigheter ska de frågor som ställts besvaras enligt följande. Artikel 20 i förordning nr 2201/2003 ska tolkas så att, under sådana omständigheter som dem som är för handen i målet vid den nationella domstolen, den bestämmelsen inte medger att en domstol i en medlemsstat beslutar om en interimistisk åtgärd avseende föräldraansvar som syftar till att vårdnaden av ett barn

som befinner sig i den medlemsstaten ska tillerkännas den ena av barnets föräldrar, när en domstol i en annan medlemsstat, som enligt nämnda förordning är behörig att pröva vårdnadstvisten i sak, redan har meddelat en dom i vilken den andra föräldern interimistiskt tillerkänts vårdnaden av barnet, och denna dom har förklarats verkställbar i den förstnämnda medlemsstaten.

Rättegångskostnader

62 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (tredje avdelningen) följande:

Artikel 20 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 ska tolkas så att, under sådana omständigheter som dem som är för handen i målet vid den nationella domstolen, den bestämmelsen inte medger att en domstol i en medlemsstat beslutar om en interimistisk åtgärd avseende föräldraansvar som syftar till att vårdnaden av ett barn som befinner sig i den medlemsstaten ska tillerkännas den ena av barnets föräldrar, när en domstol i en annan medlemsstat, som enligt nämnda förordning är behörig att pröva

vårdnadstvisten i sak, redan har meddelat en dom i vilken den andra föräldern interimistiskt tillerkänts vårdnaden av barnet, och denna dom har förklarats verkställbar i den förstnämnda medlemsstaten.

Underskrifter